

“2018. Kjë'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

JMUU MELISSA ESTEFANÍA VARGAS CAMACHO, NRAGXINU K'A KONSEJABO NU NRIXU ÑE NA JO'O KJA JÑIÑI, K'O MAMA KJA JÑA'A 3 TS'IJÑATJO XI, 5, 6, 10, 11 ÑE 17 TS'IJÑATJO IV ÑE TJURØ JMU JANGO GA KJA YO NTE'E KJA TS'IB'ONRO; 8 TS'IJÑATJO III, 19, 20, ÑE 26 MAMA TJURØ JMU'U JANGO GA KJA YO NTE'E A TS'IB'ONRO; 14 TS'IJÑATJO XIV, KJA JÑA'A JMU'U A TS'IB'ONRO NU JANGO O DYATR'AJI NA MUNRO NU NE CHJU'U: KONSEJO TS'IMUNRO NU NRIXU ÑE NA JO'O RGA MIMI ÑE 10 TS'IJÑATJO VI JÑA'A A MBO'O, ÑE

K'O MAMA

Ke nu B'epji a B'ondo nu mo ra kjaji ra nokoji “Na B'ondo textjoji”, mama ke ra tsjaji nu b'epji jango ra mama ke ra kjaji na nojoo texto yo tjurØ tee, a kjanu dya xi ra d'año ko ra nuji yo te'e, ñeje ra jyokúji na jñiñi ka kara tee na jotjo, nza kja neji yo tee jñiñi. A kjanu, nu ko tjurØ yo teji: nu zakú, nu ko xorú, yo jñonú, yo ngumú, yo b'epji, ko dya i tsaji na s'oo, nu k ara mimiji na joo, ngejeyo nu ko nestaji ko teji ra dyenjeji nu ko o zakú.

Nu ko b'epji ko chjuu Ra nokú Sostenible (ODS) 2030, nu ko o pjongú nu Tajmurb'epji a Xoñijomú (ONU), nu ko o tsjaji nu b'epji nu Taxoñijomú ko kjaa ngek'ua ra mimiji na joo (PNUD), nuko ngeje ko ra janda pje ma tsjaji mba ra kjaa jñonú ñeje ko nestaji texto tee a xoñijomú mbar a mimiji na joo.

Nu dadyo tjurØ ko kjaji yo te'e mbara mimiji na joo yo tee ko o kjaji yo Arkate a Ts'ibondo a B'ondo, nestaji ra nuji na joo, ra paraji tetxeji, nza kja daño jña'a, ra kjaji nza kja mama a kjanu, ñeje so ra nuji ke ra mimiji yo b'ejña na joo nza kja ko pesiji 20 kjee ko ya ndunteji o ko ya dyenje naja o janzi t'i'i o xut'i.

Nu sekretaria kja pjos'ú pes'i k'o ra pepji pjos'ú, ko pepji a kjanu, ñeje ko nestaji ra pjonsúji yo b'ejña ko dyabe dyenje 20 kjee ko ya ndunte, o ko

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

dyenje t'i'i o xut'i, ko kara kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, ñeje ko dya júú pje ra ñonúji, ngeje ko ra jandaji na joo ko d'año jña a kjabá ODS: Ra júú pje ra siji, ra ñonú, ra nuji na joo in jñiñi.

Xo, nee ra jandaji ja ba mimiji ko b'edyi kara kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, kja ne tee na xita, yo tata b'edyi, xo ko na ndat'i ñeje ch'it'i nuji na mimiji, a kjanu ra jandaji na joo ja ba mimiji ñe ra pjons'úji ra pedye na joo o b'epjiyo.

Nu politika ko kjaji yo tee, ngeje ko nestaji ra kjaji, b'epjiji ko arkate a jñiñi, ñeje yo tee yo jñiñi, jango ra tsjaji, ra pepjiji ngek'ua ra mamaji ke na jotjo a kjanu ñeje ra mimi na joo, textjoji ra namakjatoji, textjoya ra kjaji mbara mimiji in zakúji na joo yo tee meb'ondo, ga kjanu, ra kjaji yo tee soo ra nokúji ñe ra pepjiji a kjanu a tsjajaji na zakú na joo, nza kja ra neji nu tee, ñeje ma ra neji ra paraji na joo.

Nza kja mama nu Ngumb'epji ko Pezhe te'e (INEGI) nu kjee 2015 kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, kara 16 miyone 187 mil 608 tee a jñiñi ko mi kara a T'sib'ondo, nujyo 7 miyone 834 mil 68 ngeje b'ezo (48.4%) ñeje 8 miyone 353 mil 540 ngeje b'ejña (51.6%); nza kja mama nu (CONEVAL) 2016, kja ne Ts'ib'ondo mi kjaa 8 miyone 230 mil 200 tee ko dya jux pje ra ñonúji (47.9%), 7 miyone 173 mil 242 ko dyanda pobre (41.7%) ñeje 1 miyo 56 mil 958 ko dya pes'i pje ra ñonúji (6.1%); nujyo, 378 mil 960 ngeje b'ejña ko dya pes'i pje ra ñonú ñe, xo a kjanu, dyenje jñii ko dya dyenje merio ñeje ko dya jux at'a nza kja d'año tee (Konsebo nu ko Xorú ñe ko mama ko na joo nu Politika).

Ga pépji nu mbos'ú Nu arkate a Ts'ib'ondo a B'ondo, ko o opjú na “Xiskuama ne Ts'ib'ondo” nu pa'a 19 ne naja nzana ne kje'e 2018, jango rga pépji ñeje ra unúji nu Jeb'i na lxxi, ma re nge na tr'unú kja pjos'ú ma re unú yo ra dyotr'k'úji, nu ko kjaji yo Ngumpjoxte ñeje nu jeb'ijnu so ora usaji ngekua ra unúji ko pjenda pjoxkúji ko tee.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

Nu konsebo a Ts'ibondo nu B'ejña nu ko kjaji Pjoxte yo tee ko jñaji d'año jña ka yo Jñiñi a Ts'ib'ondo, ngeje ko kjaji b'epji ngek'ua ra nokú k otee yo jñiñi jñatjo, ngek'ua ra psrtisipa yo tee ñee ra jyese ra tsjaji kjo pjenda tsjaji ka in jñiñiyo, a kjanu nu ko b'epjiyo ngeje dya xi nda kjaa teji ko dya dyenje pje ra ñonú, ngeje nu B'epji Bedyi na Zezhi Yo tee ko ya Ndaa.

Nu b'epji ko o yepe o tsjaji nu pezhe 1 nu Jmurú Arkate nu Konsebo A Ts'ib'ondo ko Pjoxte tee ko ñaji d'año jña a Ts'ib'ondo a B'ondo, nu ko o tsjaji nu paa 15 nu zana naja nu kjee 2018, Nza kja CEMYBS nu b'epjijnu 2018/EX/001/002, o pjongúji nu Jeb'i nu B'epji B'edyi na Zezhi nu Ngumú na Jotjo nza kja mama nu tjurú 11 nu jña II ñe nu tjurú ko Ngumpjoxte ko Chjuu Konsebo Ra Pjoxte B'ejña A Meb'ondo a Ts'ib'ondo.

Nza kja mama nu ts'ijña 21506A000/RO-009/2018, da nu pa'a 16 naja zana ñe kje'e 2018, ñe nu Diresio ka Kjaji Pjoxteji, ko yo mama ka nu tjurú 23 nu jña'a ko mama ra Karaji na Joo nu Ts'ib'onro ñe yo jñiñi, o pjongúji ko so ora kjaji.

Kja ne ts'ijña 233E1A000/RESOL-005/2018, da nu pa'a 19 naja zana ñe 2018, ñe nu komisióon Estatal ko kjaji na jo'o, ko yo mama ka nu tjurú mbara nu Ts'ib'onro ñe yo jñiñi, ngekjua mama kjo b'úb'ú a nd'úb'ú:

**NRAJXIÑU K'A B'OKAL NU NRIXU MUNRO, ÑE NA JO'O KJA JÑIÑI
NGEK'UA O POTÚJI YE TJURÚ MA RA PÉPJI NU B'OS'Ú JANGO GA KJA RA
PEPJI YO B'EDYI NA ZEZHÍ NU B'EPJI NA IXKI, O NGJEME A KJABA:**

**YO JÑA'A JANGO GA PÉPJI NU B'OS'Ú JANGO GA KJA YO B'EDYI NA ZEZHÍ
NU KJONTÚ IXKI**

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

1. Jango ga kja'a

1.1 Pje ngeje nu b'ejji

Nu mbos'ú kja jñiñi jango ga kja yo B'edyi na Zezhi nu jebi na ixki ra pepji na nojo ne'e ra pjons'ú na jo'o yo b'ejña k'ú dya jyú'ú merio yo b'ejña ko dyenje dyech'a jñinchjo kje'e 18 ñe ts'ite nzinchjo kje'e 59 ko b'ú b'ú kja ne Ts'ib'ondo a B'ondo, ra unúji yo chopjú yo te'e ko ra pjons'úji nza kja mama yo jñajnu.

1.2 Nuk'ú ra dyát'á yo b'ejña

K'ú unú jñonú, xorú, ko ra dyát'á ñe dya ra sad'ú.

2. Ye jña'a yo mama jeko ne ra mama nziga

Mbara ra dyaráji na jo'o ye jña'a, ra tendiboji ga kjaba:

Yo b'ejña ko ra pjons'úji, ngeje nu b'ejña ko mimiji a yo jñiñi ko mama ra pjons'úji nu B'epji yo B'ejña ko ra pepji na jo'o.

Yo b'ejña ra pjons'ú nu ko kijñi, Ngeje ko pjons'úji nu ko te era mimiji na joo, ke ra kjaji nu tee ko pjons'úji, nza kja mama nu teléfono 01 800 ko dya ri tsjaa na s'oo, nza kja mama nu consebo nu b'ejña ñeje nu ko kjaji na joo.

Ko ra unúji, nu b'ejña ko ra unúji nza kja mama nu Pjoxte nu tee ko dyenje B'edyi na Zezhi jeb'i na ixki.

Nu b'epji ixki, nu b'ejña ke ngeje ko tee ko nestaji nza kja mama nu B'epjijnu ko kjaji Pjoxte B'edyi na Zezhi nu Tonjo ixki.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

Ra pjons'ú ra kjaji ra pepjitse, nu b'epji ko kjaa ra kjijñi, texe ko nesta ra nokútse nza kja kjaji ko pjenda kjaa ko tee.

Ra pjons'ú ra pepji ko tee, nu ko ra mama ja ba ra tsjaji mbar a pepjitse, nza kja, xo ra kjajinza kja mama nu teji mbar a mimiji na joo.

Jeb'i ko tsjaa nguenda ko tee, nu ko ra tsjaji mbara dyús'ú in chjuu ñe ko mama ko na joo tsjaa nu b'epjijnu, B'edyi na Zezhi b'epji na ixki.

CEMYBS, k'a konsejabo nu B'ejña ñe na jo'o kja yo in Jñiñi.

CIEPS, ne konsejabo mbara ra pépji ñe nu'u na jo'o k'a in jñab'epji kja jñiñi.

Jmur'ú arkate, nu jmur'ú arkate k'ú dyak'ú sjétsi ñe k'ú tépi nu b'os'ú jango rga Pepji yo B'edyi na Zezhi na iski b'epji.

Nu in ngum'ú, Nu ka kjaji jmur'ú te'e textjo te'e kjo ngeje b'edyi xo ko b'úb'ú nzi na chjetobi nzum'ú.

T'angunxor'ú k'ú tsja'a nu b'épji, nujnu k'a b'úb'ú na jo'o ngara nte'e mba yo B'ejña nu CEMYBS.

Nu ngum'ú kja Pjons'ú te'e, nu komite ko mama kjo ngeje ra ngichi ñe ra pjo'ú ra pepji na jo'o nu b'epjijnu yo B'edyi na Zezhi ko b'epji na ixki.

Tjur'ú, nu tjur'ú jango ga kja'a yo nre'e a Ts'ib'ondo a B'ondo.

Te'e k'ú teb'e, nrexe ye nte'e k'ú o opjúji kja jmur'ú, ke tsja'a yo pépji k'ú ne'e ye jña'a mbara b'épji nu b'os'ú jango yo B'edyi na Zezhi ko b'epji na ixki.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

Ja ba ra unúji, nu bixti ko ra mama kjo ngeje ñe ra juns'ú in chju'u ñe ra so'o ra tu'u in chopjú ko nu bixtijnu.

Jango rga jñunsúji in chju'u, nu jango ra mama k'a b'os'ú ne mbara ra sájá k'o ne'e nu k'a b'os'ú jango rga ngara ko ra ngichi yo B'edyi na Zezhi ko b'epji na ixki.

K'e nte'e k'o ch'unú/ b'ezo xo b'ejña, Ngeje ye nte'e k'ú juns'ú in chju'u k'e menzumú a Ts'ib'ondo k'o árá ke k'os'ú Jnago rga ngara na jo'o yo B'edyi na Zezhi ko b'epji na ixki.

Ko B'ezhi texe pje ra si'i, ngeje mbara yo nte'e ko dya ga punkjú nge ts'ike k'ú nestaji mbara ngont'ú k'ú yo nestaji ñe ra pes'i k'a sát'á in ndecho kja'a nte'e.

Mbos'ú, nu mbos'ú jango rga pjons'ú yo B'edyi na Zezhi ko b'epji na ixki.

Mbos'ú jango rga ngara nte'e, nu in b'épji nu arkate ke mama ra pórpu ne jango rga yo nte'e ngek'ua ra unú chopjú, je mama ra a tr'unú ga kjabaye jña'a ke pépji.

Yo tjurú, Yo tjurú ko ra mama ja ba ra pepjiji.

Ja rga kja'a, jango rga pépji nu t'ezi ko ra nesta ka ra mama texe in chju'u yo te'e ko ra unúji nu chopjú ñe texe ko ra unúji.

K'ú orú, k'a nte'e k'a jus'ú in chju'u ma ra mbezhe ra tr'unú k'o unú k'a b'os'ú.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

B'epji in nzumú, ngeje ko b'epji ko nestaji ko ra pjojú nu in ch'ii ñe in xut'i, nu tee ya pale ñe ya male, ko dya mimiji na joo, xo ko nesta ri b'úbb'ú na joo, ra tomú, ra pjojú texe ko i nestaji ko dya tonjo.

Ja ra unúji, ngeje nu chopjú ko ra unúji yo b'ejña ko nesta, ngeje na jeb'i ko nesta mba ra pjongú yo chopjú ko rachunúji.

K'a dyakja tejme, Yo te'e ko pes'i merio mbe dyanda tonjo na jo'o nza kja mama ko dyaja te'e ko tonjo na jo'o.

3. K'o ne'e ra tsja'a

3.1 K'o kjabá texe ko mama

Ra pjons'ú ra chetoji ra dyenje texe ko nesta yo B'ejña ko pesi 18 ñe 59 kjee kja in nzunji mba ra mimiji na jo'o ñe dya ra bextjo pje ra siji yo te'e, ra unúji merio xo ra jizhiji ja ba ra tsjaji.

3.2 Ngejya

Ra únuji nu b'ejña ko dyenje 18 ñe 59 kjee, ko merio mbara yo ngumú k'e ri b'úbb'úji kja ja kjaa kja juejme xo ko dya tonjo in b'epji mbara mimi na jo'o.

4. Nrexe k'o ra dyará

4.1 Nrexe yo nte'e

Nrixu o B'ejña ko dyenje b'edyi k'o kará a Ts'ib'ondo a B'ondo.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

4.2 K’o nte’e k’o ra t’unú

Yo B’ejña xo yo te’e nu b’edyi k’o pes’i 18 ñe 59 kjee, ko dya júú pje ra ñonúji ñe dya mimi na joo ka o nzumúji.

4.3 Yo xa k’o ra t’unú

Yo B’ejña k’o pes’i dyech’a jñinchjo tsje’e 18 ñe ts’ite nzinchjo 59 kje’e k’o ka a Ts’ib’ondo a B’ondo ñe ko dya pes’i pje ra ñonúji ñe pje ra unú in b’edyi ra si’i.

5. K’o ra t’unú

K’a mbos’ú ra unú nrexe yo dyete dyote ts’ich’a (125) jñiñi a Ts’ib’ondo, ra pjons’ú yo te’e ko ra nestaji nza kja mama yo tjurújnu.

K’e jñiñi k’o ra tr’unú ra zopjú k’e te’e jango ga mama nu CIEPS, mbara ra tsjaji nza kja mama nu tjurú jmu’u, mbe ot’ú ra unúji yo jñiñi ko dya dyenje pje ra ñonú.

6. Pjoxte

6.1 K’e ra pjons’ú

6.1.1 Ko ra unúji

- a) Ra xorúji mba ra dyenje o b’epjitse nza kja ko jmurb’epji ñe chopjú;
- b) Ra Pjons’ú ko jmuu;
- c) Ra jizhiji ñe ko ñaji nza kja ra tsaji na s’oo nu be’jña;
- d) Ra pjons’úji nza kja mama nu pezhe 01 800 dya ra tsaji na s’oo ñeje ko ra pjons’úji nu b’ejña, ko in ch’ii ñe xut’i nza kja kjaji na s’oo;
- e) Ra kjaji na joo mbar a kichi ka dyat’a ko tee; ñe

“2018. Kjë’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

f) Ra pjoخته mbar a nguarúji ko xorú.

6.1.2 B’epji B’ejña ko pepji

Ra mandaji merio nzi na naja ñe jñi’i, xo jentjo naja mo dyenje texe nu merio, nzi na texe yo te’e mo kja’a merio maxi iyo.

6.2 Janzi k’a ra ch’unúji

Ra chunú yo chopjú \$2,400.00 xo ra so’o ra unú naja nu textjo nu merioyo.

Ko ra unúji dya ra kobraji, ñe yo Arkate a Ts’ib’ondo Ngeje ko ra unú nu meriojnu, ngeje nu CEMYBS ko ra pepji ñe dya ra kobraji.

7. Jango rga tsjaji

7.1 K’o nte’e k’o ra t’unú

7.1.1 K’o orúji ñe jango rga juajnúji yo nte’e

a) Nge na b’ejña ko dyenje dyech’a jñinchjo tsjë’ë 18 ñe ts’ite nzinchjo tsjë’ë 59;

b) Ngeje yo B’ejña ko dya dyenje pje ra ñonú ñe dya ra pes’i pje ra unú ra si’i in b’edyi;

c) Ko pepji kja o nzumútse;

d) Dy ara tonjo na joo merio;

e) Ri menzumú a Ts’ib’ondo a B’ondo.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

f) Xáká k’a kuar’ú in jmiicha, ngextjo edyi mazi dyech’a jñincho tsjé’é. Mo nu jeb’ijnu dya dyenje ja i menzumújnu ri chunú na jeb’i ko mama kjo ngetske; ñe

g) K’o nre’e k’o ra mama k’e jmute nu ngumú kja pjons’ú te’e.

Texe ko dato ko mentsjajate, ngeje ra kjaji nza kja mama nu tjurú ko pjorú nu ko i mentsjaja kja ne Ts’ib’ondo a B’ondo ñe texe in jñiñi, ñe texe ko mama nu b’epijnu.

7.1.2 K’o ne jyod’ú ra tsjaji

Ra unúji nu mbos’ú yo orúji ya juns’ú ñe unúji k’o ne’e ñe mama nu yo ts’ijña, mbeñe k’e:

- a) Ko dyenje dorkejeme;
- b) Mo dya mimi na jo’o;
- c) Yo b’ejña ko o tsjaji na s’o’o;
- d) Ko ya nzhobú n ajee;
- e) Ko kará kja na nzumú ko mimi yeje b’edyi o jmurú te’e; ñe
- f) Ñe texe ko ra mama nu ngumú kja pjons’ú te’e.

7.1.3 Nu ko ra dyús’ú chjuu

Nuk a i dyús’ú i chjuu soo ra kjaji yeje b’epji

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

7.1.3.1 Juns'ú chju'u nu internet

Nu b'ejña ko orú ra pjons'úji nesta ke ra ma jñuns'ú in chju'u kja ne CEMYBS, ra mats'epji nu ra juns'úji k'e chju'u kja ne ngub'epji, ra tuns'ú yo jeb'i ñe xiskuama ko nesta nza kja mama yo tjur'újnu ñe a kjanu ra jñunsp'ú in chju'u kja ne t'ezí jango mama ke ra pjons'úji.

7.1.3.2 Nu ka ra moji

Texe yo te'e b'ejña ko dya tonjo nza kja mama a kjabá so'ó ra juns'úji in chju'u jentjo mo nesta kjo pjons'úji ngekua ra un'ú mbos'ú k'ó dya ra ts'ontr'ú je ra dya n'ets'e kja ra paje k'e chju'u.

Nu b'epijnu dya ra kobrats'ú mbe dya para ko ri kichi

7.1.4 Ke xiskuama k'ó ra juns'ú

- a) Skuama k'a rge orú ñe ja ra nu'u ja ngekua i b'újb'ú
- b) Na jeb'i ka ra mama ke dya i tonjo merio;ñe
- c) Texe ko ra mama k'e jmute nu ngum'ú kja pjons'ú te'e jango rga kja'a.

7.1.5 Jango rga juns'ú

Nu komite ra jmut'ú yo ndixu k'e tr'unr'ú jango ga juns'úji in chju'u jango ga mama yo tjur'ú 92 nu jñaá XIV, nu ts'ijña p) mu mama k'ó na kjuana nu jango jana saja ra mbaraji texe k'a kja'a nu Ts'ib'onro ñe yo jñiñi; k'e jña'a ñe jango rga juajnj'úji ñe ra jmut'úji yo kisi in chju'u ne ra mb'os'úji nu arkate a Ts'ib'onro ne k'ó mama jña'a k'ó ra

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

mamaji ne b'epji xo ra mandaji kja ne Diresio ka Kjaji Pjoxte nza kja mama nu jña'a 13 nu ts'ijña VIII nu tjurú xo yo pezhe nziyo ñe ñanto.

7.1.6 K'o ra mbes'i yo ndixu yo ra mbons'úji b'ejña xo b'ezo

- a) Mbara nu b'epji B'ejña ko pepji ra unúji nu chopjú kú ra pjons'ú;
- b) Ra pjorú in chju'u yo te'e ko ra pjons'úji; ñe
- c) Ra zopjúji na jo'o, ra chjetrji jango ga mamaji nu dya so'o re sad'ú na nte'e.

7.1.7 K'o ra tsja'a yo nrixu k'o ra mbos'úji b'ejña o b'ezo

- a) Ra mama texe ko nesta mbe ko na kjuana nza kja ko dyenje chopjú;
- b) Ri xorú nza kjaa mama ko ra kjakú na joo nza kjaa nu ko tee ra kjaji;
- c) Mba ra nu B'epji B'ejña ko tonjo na nojo ñe Te'e a meb'ondo ko tonjo na nojo ra mapjú ma ra b'ezhi nu ts'iskuama k'a CEMYBS;
- d) Mba ra nu B'epji B'ejña ko tonjo na nojo ra kjaji yo ts'ib'épji k'o ja ga mama tsja'a in nte'e ñe yo ts'ixorú k'e mama ja go tsja'a ne b'épji jango ra soji; ñe
- e) Texe ko ra mama nu ngumpjoxte.

7.1.8 K'o dya xi ra so'o rge mbos'úji yo ndixu

- a) Dya ra kjaa nza kja mama nu tjurú nu pezhe 7.1.7 nu tjurúba;
- b) Ma ra mamaji k'o dya b'ejmi mba so'o ra ngichiji nu kja b'os'ú;

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

- c) Ma dya na jo'o nge tsjapú k'a skuama ñe ra pjons'ú na politiko; ñe
- d) K'o ne'e ra mama k'a munro arkate nu jmute nu ngumú kja pjons'ú te'e.

7.1.9 Ma ra wench'iji yo ndixu xo b'ezo

7.1.9.1 Dyakja ra unúji k'a na nrajme

- a) Ma ra yepeji k'o ri unúji B'ejña ko tonjo na nojo ñe Te'e a B'ondo ko tonjo na nojo ma ga kja dyakja ra unúji k'e mbos'ú asta ma ra jokúji k'e skuama;
- b) Mo dya ra maa ka jizhiji jara tsjaji ko tee ko pjons'úji, ra mamaji ko pjoxte ko xi ra unútjo ko nesta maxi iyo; ñe
- c) Ma ra mama k'a munro arkate nu ko jmute nu ngumú kja pjons'ú te'e.

7.1.9.2 Dya kja ra unúji nu pjons'ú

- a) Mo dya ra maa ka b'epji in jñiñi nza kja mama nu tee in jñiñi, mbara kjaji na joo ko tee;
- b) Mo dya ra maa kjaji mo nestaji in jñiñijnu;
- c) Ma ra mbedye ra ma mimi na n'año jñiñi a tji'i a Ts'ib'ondo;
- d) Mo dya xi ra ne'e;
- e) Mo ra ndu'u nu te'e ko pjons'úji;

“2018. Kjë’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

- f) Ma dya na jo’o nge tsjarú k’a skuama ñe ra pjons’ú na politiko;
- g) Ma ra mama dyabe b’echijne ngek’ua ra ngich’i nu kja mbos’ú; ñe
- h) Texe k’o ne’e ra mama nu jmute nu ngumú kja pjons’ú te’e.

Nu Ngumpjoxte ko pepji mba ra mbos’ú te’e ngeje ko ra pjorú ra tsjaji na jo’o.

7.1.10 k’o ra tsja’a k’a pjons’úji

Yo ndixu ñe b’ezo k’o pjos’úji nesta ra tsjaji:

- a) Ra pjoxante ma ra matr’úji k’a yo ts’ib’épji k’o ja ga mama tsja’a in nte’e ñe yo ts’ixorú; ñe
- b) Ra maa go tsja’a ne b’épji jango ra so’o moji ka in jñiñi.

7.2 Ma dyakja ra mbos’ú yo ndixu

Ma ra jongúji ya kjuarú ñe dya xi na nesta nu te’e ko pjons’ú nza kja mama yo tjurú nu xiskuamajnu.

8. K’o ra pjoxte

8.1 K’a ra mama jango ga kja’a k’o pjoxte

K’a munro arkate ngek’a ra jñanra jango rga p’épji ñe ra mama jeko ne jyod’ú, o tsja’a nza kja mama ye tjurújnu.

“2018. Kjë'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

8.2 Ka ra pëpji

K'a ra munro arkate nu pjos'ú nu b'ejña nu CEMYBS, ngejnu ra mandabo ra pepji nu b'epijnu.

8.3 Munro arkate k'a us'ú chju'u ñe tépi

8.3.1 Munro

K'a munro arkate ko chju'u komite ngeje yo:

a) Na arkate, k'a ra mbezhi mbëpji nu ra mbos'úji yo nte'e ngeje nu Sekretario;

b) Na mbëpjitrjo, k'a mbezhi nragxinuji kja CEMYBS;

c) Ts'ich'a mbëpjitrjo, k'o ra ngeje:

- Na te'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro merio;
- Na te'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro ko dyat'a tee;
- Na te'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro b'ëpji;
- Na te'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro ko xorú; ñe
- Na te'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a nu'u jango ga mimi nu b'édyi a Ts'ib'onro;

d) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja Arkate munro k'a un'ú kjo pëpji na jo'o, k'a ngeje k'a na nte'e k'ú b'úb'ú a mbo'o nu CEMYBS;

e) Na nte'e k'a rge ñ'eje kja yo nte'e o kja ngunxorú; ñe

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

f) K’a t’ama ñe mama jango rga s’od’ú nu merio nu kja Arkate munro k’o pjos’ú yo nte’e kja ts’ib’onro.

Nziga na nte’e ra jñuns’ú in mbaxante.

Na ra jñuns’úji a mbo’o kja Arkate munro ra nánbáji in chju’u.

K’o ri b’úb’ú nu kja munro ra nrúrúji ñe ra juajnúji pero k’a rge ñ’eje kja arkate munro k’ú nu’u ko pépjiji ngextrjo ka ra k’a ra ña’a.

Ka ra tsja’a k’a munro ngek’o ra mama texeji ma ra paraji nre’e, k’a arkate munro ngek’a me ra juanúk’a.

K’a munro arkate ra zoji nzi go jñi’i zana ma rge jyod’ú, ñe ra yepe ra pepji mo ra nesta.

K’a mbépjitrjo ra unú mapjú k’o mama k’a arkate, jñinpa a ante k’e ra chjeji para zoji d’a pa’a, ñe mo ra nesta ra ñuji, ra mapjú dyote nziyo 24 a ante ke ra pepji.

Mbara so’o ra baleji in jña’a yo nte’e yo b’úb’ú kja munro ri b’úb’ú k’o pára a nre’e nte’e ne d’aja in nzhágxinuji, ngextrjo ma ni b’úb’ú anreyo k’a arkate kja mbo’o ante, k’a nte’e k’a ne ñ’eje kja arkate munro k’a nu’u k’a pépjiji na jo’o o k’e pejñe angezeji.

Ante k’e ra mamaji ja ye nte’e yo b’úb’ú kja munro, so’o ra mbitaji, ra jmurúji ye nte’e yo pébi nu arkate xopúte o nte’e yo ne ñante kja jñiñi ma ne jyod’ú k’a ra ñaji ñe ra mbaraji ngek’ua ra tsjaji nu jo’o yo b’epji ra b’úb’ú nu arkate nu secretario nu kontraloria o yo te’e kjo pjons’úji texeyo.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

Ra yas'ú na skuama nrexe k'o kjaji ñe k'e munro nu jango ra dyopjúi nrexe k'o o mamaji, ñe k'o kja ra mamaji, ra dyexe nrese k'e nte'e k'o b'úb'ú nu k'a munro.

8.3.2 Ra xosúi

a) Ra mamaji ja ra mbos'úi k'a munro ndixu k'a o dyús'ú in chju'u ñe ra mamaji kjo ngek'o so ra unúi k'o dya kaja nrexe k'o unúi. K'o ra jyeziji ra ngichi ga kjatr'k'ua ngek'o dya ri kaja nrexe k'o ri otúi mbara ngichi na ra mbos'úi jero ne jyod'ú na ra mbos'úi mbara dya ra b'ezhiji k'o ra ziji. Ngeje k'a arkate munro k'a ra mama k'o ra unúi pjoxta k'a ndixu k'a dya kaja nrexe in siyens'e;

b) Ra xipji kjo kja ra ngichi k'o d'adyo ndixu k'o ne'e ra mbons'úi k'o ra sopúi k'o dyakja ra mbons'úi ma rga mbørú k'a mbons'úi;

c) Ra mamaji jama ra ne'e ra potr'peji yo tjurú jango rge pèpjiji ngek'ua ra jogú na jo'o k'a b'épji ñe ra ñ'ets'e k'o kjaji ñe k'a b'épji;

d) Ra mamaji ñe ra nuji jango rga kja'a ma ra mapjú so jñuns'ú baleji jmurúi ñe ra dyátráji na jo'o k'e skuama k'a kis'i in chju'u k'o pjons'úi ñe k'a ra tsjaji jango ga mamaji nu xiskuamajnu;

e) Ra pjongú ñe ra potr'peji yo jña'a ko kuar'ú kja nu xiskuamajnu;

f) Ra dyús'ú na te'e ko ra ngeje nu te'e ko ra pjorú ra tsjaji na jo'o kja in jñiñi o kan a ngumxorú; ñe

g) K'o texe b'úb'ú nu n'año jña'a ñe tjurújnu.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

9 Jango rga tsja'a

9.1 Jango rga pepji nu pjozte

a) Nu jango mamaji ja'a ñe ra unúji pjozte Nu arkate ts'ib'ondo ra mapjú ko na CEMYBS; mbe jentjo mo ya kja'a te'e ko teb'e ñe ko ya bentjo texe te'e ko neji ra chunúji.

b) Yo ndixu ra ma jñuns'ú in chjuji nu jango ra mimi k'a consejabo k'e pjos'ú ye nzhixu jango ra mimi CEMYBS, jango ra ngana nrexe k'e skuama k'o orúji o ra mamaji. Ra tsjaji na jeb'i ko ya o jyok ú nu jeb'i ko nesta, xo na jeb'i ke ya nguarú o jyokú;

c) Nu ngunxorú ne pjons'ú jango rga ngara na jo'o ñe nzhixu, ra nu'u k'e skuama k'o ra unú ye ndixu ra ja'a ñe ngeje nrexe k'o pjúrúji ma ga mapjúji.

d) K'a munro ra mama kjo ngek'o ra trunú pjozte nza kja mama nu tjurújnu;

e) K'a munro arkate k'a nu'u kjo pepji ngek'a ra jizhi k'o ngek'o o ngich'i kja pjozte ñe ra ngos'ú yo ndixu yo o ngich'i kja pjozte. K'o dya o ndixu in pjozte ra ngejinetr'o kja skuama k'o ra nreb'e;

f) Nu ja ba ra unúji yo merio ne pje ma pa'a ra chun úji nu chopjú jentjo ra mama nu ngumpjozte ko kjaji nu b'epjijnu;

g) Mbara nu B'epji B'ejña ko tonjo na nojo ñe Te'e a meb'ondo ko tonjo na nojo nu ka ra unúji merio, mo nu xa ko ra pjons'úji dya ra ma'a tu'u ko ra unú, mo ya kjogú 60 pa'a ñe ko ya manji ke ro ma'a, nu Pjozte ra manji pje

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

ra tsjaji, ñe ra unú na d'año xa ko ya teb'e, nesta ra mamaji nu kja ngumú ko pepji ne tsja'a pjozte.

h) Nu b'epji B'ejña ko pepji mo ra jizhiji ja ba ra tsja'a , k'a munro arkate k'a nu'u jango gua pepjiji ngek'ua ra jizhi jango rga pepjiji ra mbo'o, jango ga juajnúji ñe jeko b'ezhiji ngek'ua ra ngichiji nu kja mbos'ú;

i) Ra chunú ko pjenda ra unúji yo b'ejña kja ra unúji ñeje yo pa'a ko mamaji ra unúji;

j) Nu ngumb'epji ra mama kjo ngeje o pjons'úji; ñe

k) K'a munro k'a pepji ra jmutú k'a munro yo ndixu o b'ezo ko ra pjons'úji nu b'epji iski.

Dyakja ra unúji pjozte ma dya ra dyaráji k'a mamaji k'a unú n'ako jmurú nte'e ye pjozte o ma n'año k'o ri kjaji ka yo nte'e yo resibo pjozte nza kja ra pjons'ú yo politiko.

9.2 Ma ra potú yo ndixu

Ma ra nu B'epji B'ejña ko tonjo na nojo ñe Te'e a meb'ondo ko tonjo na nojo mbedye pork'e mama na skuama k'a munro arkate ngekua ra potr'pú yo chju'u nu jango ra jñasb'e in chju'u yo ndixu yo teb'etrjo k'a nre'e nu mbos'ú ñe jñuns'ú nzi na ndixu k'u dya pes'i nu mbos'ú.

K'a arkate mama k'a pepji ra xipji k'a munro nte'e k'o a potr'púji ñe ra unúji na pjoztje nreze ma ra ngichiji nu kja mbos'ú, jango ga mindya k'a merio.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

10. Nu jango ga mama yo munro

Nrexe k'e munro ñe yo ngumpjoxte k'o ra pepji na jo'o ñe ra un'úji k'o ne jyod'ú ngek'ua dya ra pom'ú k'o kjaji s'od'ú o ra jyas'á ka k'o n'año b'epji k'o ximi pjos'úji k'o nte'e kja jñiñi o k'o kja'a nu arkate.

Ra so'o ra dyedyi yo b'epji k'o yo pepji kja jñiñi ngek'ua ra pjos'úji ra pepjiji nu ra un'úji mbos'ú, nzi ga kja'a k'o mama jango s'od'úji merio ñe ye t'angunxor'ú ne k'o n'año nzum'ú, ngekua ra dyáráji na jo'o ye skuama k'o nu mbos'ú ye nte'e yo pjos'úji ñe ra jmur'úji yo nte'e mbara jichi jeko ra tsjabi kja jñiñi.

Nu munro CEMYBS ñe ko te'e ko pjos'úji so'o ra kaxante k'o mamaji ma jmur'úji ngek'ua ra tsjaji k'o mama k'a munro k'a pjons'ú na nrixu nza kja mama nu xiskuamajnu.

11. Jango rga ngichiji yo nte'e

Ma ra pepjiji ñe jango rga pjepjiji nu kja mbons'ú teb'ejí k'a munro k'o me yo nte'e k'o nreri menzum'ú nu kja munro arkate, xo nu komite in jñiñi.

12. Jango rga mama

12.1 K'o d'año jango ra mama

Ra mama ja ba ra pepjiji nu b'epijnu jango ga kja nu mbos'ú jango ga mama nu tjur'ú jmu'u ñe jango rga ma mama k'a munro nte'e.

“2018. Kje'e nu yeje dyete ko o Jmus'ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

K'e jña'a o tjurú k'o mama jango rga pepjiji je ra mbedye kja t'askuama nu ña'a k'a arkate “Gaseta nu arkate” k'e kja jeb'i k'ú chju'u Web nu munro k'o pjons'ú nte'e ñe k'o ja jú nzhixu k'e pjons'ú nu CEMYBS, texe a kjanu.

Jango ga mama k'e jña'a k'o kis'i kja ts'ijña dyech'a jñincho 18 nu tjurújnu, texe k'e xiskuama k'o rga jyod'úji mbara ra mamaji k'o kjaja nu pjons'ú o nte'e, ra mama a kjaba:

“NUJNA B'OS'ÚTE DYAK'O IN TSJAJA, DYA PESK'O RA NU'U YO JMURÚ TE'E. DYA SO'O RA USAJI N'AÑO B'EPJI NU JANGO DYA PJOS'ÚJI NTE'E K'A DYARGA JO'O RGA PEPJI NUBA B'OS'ÚRE RA WENCHIJI ÑE RA MATR'ÚJI KJA ARKATE JANGO GA MAMA K'A TJURÚ JMU'U”

12.2 Matr'ú nte'e

Nu matr'ú nte'e ra unú k'a arkate a Ts'ib'ondu a B'ondu ngeje nu CEMYBS, ra mama nza kja ra mama yo munro te'e o nu jmute nu ngumú kja pjons'ú te'e.

13. Jango rga ñ'etse

Nu munro CEMYBS nu pjons'ú nzhixu ra ngaja k'a xiskuama nu kis'i in chju'u yo ra mbos'úji jango ga mama ko kis'i kja nu tjurú 92 nu jña'a XIV nu ts'ijña p) nza kja mama jango ga pepjiji ne jango rga mbaraji k'o tsja'a a ts'ib'onro ñe yo o jñiñi, xo ra pjurú dya ra nuji in chju'u yo te'e.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

14. T’epi

Nu munro pjos’ú nzhixu ra nu’u nu b’epji mbons’ú, jango ga mama k’e jña’a k’o tsja’a ngekua ra mama k’a munro nrexe k’a ja’a ma ra jmur’úji.

15. Jango ra tsjaji ngenrra

15.1 Jango rga tsjaji ngenrra a tji’i

So ra tsjaji ngenrra zo ri ngextjo natjo na kje’e k’a ra nu’u k’ú CIEPS k’a ra jok’ú na jo’o ra tsjaji ra b’epji k’o mbons’ú.

15.2 Kjar’úji ngenra k’o a pjong’úji

K’a munro CEMYBS k’a pjos’úji nzhixu ra mama ja ga kja’a k’a a pe gi ñe k’o nte’e k’o pjos’úji tsjema tsjema k’o kja munro nu CIEPS, ra un’ú na nde’e ñe nu yeje mo ya ra nguar’ú, nza kja mama nu jeb’ijnu.

16. Nu’u, janga kja k’a ra tsja’a ñe ko taka

Nu nu’u, ja ga kja’a k’a ra tsja’a ñe janra k’o un’úji mbons’ú, ra mimi k’a Organo nojo k’ú ra nu’u a Ts’ib’onro a B’ondo , k’a arkate munro nu sekretaria k’a ne ñeje a ts’ib’onro a B’ondo ñe k’a nu’u kjo pepjiji ñe jmut’ú CEMYBS, yo nre’e a mbo’o na munro nu pjons’úji ye nzhixu nu jango ra nuji jango rga un’úji k’o pjoxte yo nte’e yo ra tr’un’ú.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

17. Mapjú ñe mama k’o dya jo’o kjak’úji

K’o dya neji, mamaji k’a dya ga ja’a k’o tsja’a, nu unúji pjozte ñe jango ga unúji ye pjozte, so’o ra nu’u k’e nte’e b’ejña k’o unúji pjozte o k’e nte’e kjo jñiñi, ga kjabá:

a) Ra dyopjúji k’o neji:

Nu jana katr’b’aji jeb’i k’a pjos’ú nzhixú k’a CEMYBS.

b) Kja ña’a na je’e:

Kja munro CEMYBS pjos’ú nzhixu kja pezhe 01 (722) 2 13 89 15 ext. 229, ñe kja nengumú k’a arkate Ts’ib’ondo (CATGEM), nu jango dya ra ts’ontr’ú 01 800 696 96 96 a mbo’o nu Tab’ondoynu ñe a nre 070 a Zumi ñe kja yo jñiñijnu.

c) Kja dyopjú t’ezi:

K’o b’ub’u kja ne korreo elektroniko ffsalariorosa@edomex.gob.mx, ñe www.secogem.gob.mx/SAM.

d) Mo ri Mats’e:

K’a munro mbo’o nu CEMYBS, ñe k’o ngunarkate k’o nu’u kjo pepjiji kja jñiñi ñe k’a enbi in b’epji k’a munro k’a ne ñ’eye merio kja Ts’ib’ondo a B’ondo.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

K’O E JÑA’A K’O B’EZHI

NAJA. Jizhiji nu xiskuama ja rga pepjiji kja in t’axiskuama nu arkate “Gaseta yo Arkate”.

YEJE. Ye jñaya ra tsjajiya k’a na yeje na pa’a ma ra jizhiji nu kja in taxiskuama “Gaseta yo Arkate” ñe ra mintr’inu ma dyak’o ra potr’púji nu jango ra unúji pjozte.

JÑI’I. Nu komite ko janda ko pepjiji, ra b’úb’ú 15 paa mo ya pjongú na xiskuama ko ra mama yo jña’a ko kuantúba kja ne “Gaceta de Gobierno”

NZIYO. Nu komite ko janda ko pepjiji, ra pjongú textjo ko jña k ora mama jango ra tsjaji nu b’epijnu, mo ra kinsi 15 paa mo ya pjongú na xiskuama.

TS’ICH’A. Nuk o chunúji nu B’epijnu, soo ra unúji asta mo ya ra unúji nu ko merio nu b’epji 2017 kjee.

ÑANTO. Mo ra chunúji ko pjenda nestaji ko teyo, ra kjaa mo ra kjaa merio ko ngumpjozte.

YENCHJO. Yo tjurúba, ra jyesiji mo kjaa na b’epji ko ot’ú ra nestaji nza kja ra mama nu arkate.

JÑINCHJO. Texe ko dya janda nu tjurújnu, ra pepjiji nu jmurúte.

A Jñiñi Zumi Lerdo, nrajñiñi, Ts’ib’onro k’a 19 pa’a, ne daja zana ne kje’ë 2018.

“2018. Kje’ë nu yeje dyete ko o Jmus’ú e Ignacio Ramírez Calzada, Nu Nigromante”

**JMU’U MELISSA ESTEFANIA VARGAS CAMACHO
NU BOKAL KJA NE NGUMŪ NDIXU K’O PJOXTE**

“Nujna b’os’úte dyak’o in tsjaja, dya pesk’o ra nu’u yo jmurú te’e. Dya so’o ra usaji n’año b’epji nu jango dya pjos’úji nte’e k’a dyarga jo’o rga pepji nuba b’os’úre ra wenchiji ñe ra matr’úji kja arkate jango ga mama k’a tjurú jmu’u”

Traducido por:

Lengua Mazahua:

Mtro. Antonio Romero Hernández